

تجربہ‌های من

ارتباط به مثابه ابزار تدریس

اشاره

هدف از تدریس انجام فعالیت‌های طرح‌ریزی شده‌ای است به منظور ایجاد زمینه یادگیری در یادگیرنده که بین معلم و یک یا چند یادگیرنده، به صورت کنش متقابل، جریان می‌یابد. در واقع، تعامل (کنش متقابل) یکی از عناصر اصلی تدریس است که بدون آن یادگیری یادگیرنده امکان‌پذیر نیست. از سوی دیگر، لازمه برقراری تعامل بین معلم و یادگیرنده برقراری ارتباط هدفمند است. در این مقاله، یکی از معلمان تجربه خود را در این باره نقل می‌کند و توضیح می‌دهد چگونه از ارتباط به عنوان ابزار تدریس استفاده کرده است.

کلیدواژه‌ها: ارتباط، تعامل، تدریس، راهبرد آموزشی، ابزارهای تدریس، تجربه معلمی، مدیریت کلاس درس

و غیرشخصی ارتباط برقرار می‌کنند. درک این نکته پیچیده و دشوار نیست که ارتباط شخصی بهتر از ارتباط غیرشخصی با دانش‌آموزان است. به عنوان پدر، هر آموزشی که به فرزندانش می‌دهم، از عوامل متعددی تأثیر می‌پذیرد. اما یکی از مهم‌ترین آن‌ها ارتباط شخصی من با آن‌هاست. من پدرشان هستم، بنابراین تلاش می‌کنم ارتباط مناسبی با آن‌ها برقرار کنم تا در آن‌ها انگیزه لازم برای گوش دادن به من ایجاد شود. به عنوان معلم نیز غالباً گفته‌ام یا از همکارانمان شنیده‌ایم که دانش‌آموزانمان به ما گوش نمی‌دهند و

تعداد دفعاتی را که گفته‌ام «قوانین بدون ایجاد ارتباط با دانش‌آموز خاصی نمی‌توانند از تمرزش بکاهند و او را هدایت کنند»، در یادم نمانده است. امروزه هنوز هم برقراری ارتباط با دانش‌آموزان ترس‌آور است. در طول سال‌های تدریس در کلاس‌های گوناگون، از طریق نقد قوانین کلاس درس و گفت‌وگو با دانش‌آموزان، به این نکته پی برده‌ام که ایجاد ارتباط (به‌ویژه ارتباط معلم با دانش‌آموزان) بخش مهمی از فعالیت‌های منجر به یادگیری به شمار می‌آید. معلمان با دانش‌آموزانشان به دو روش شخصی

لازمه تعامل با دانش آموزان به منظور یادگیری، برقراری ارتباط مثبت با آنهاست

خود ارتباط برقرار کنند.

نکته قابل توجه این است که ارتباط هدفمند و صمیمانه با دانش آموزان به معنای دوست شدن با آنها نیست و اگر ارتباط شما با آنان دوستانه شود، مانعی در فرایند یاددهی - یادگیری ایجاد خواهد شد. در این راستا، درک تفاوت دو مفهوم صمیمانه و دوستانه می تواند شما را از افتادن در دام دوستی با دانش آموزان نجات دهد.

بیشتر دانش آموزان در مواجهه مفاهیم سخت و دشوار در کلاس درس، شروع می کنند به گفت و گو با سایر دانش آموزان یا رفتار منفعلانه نشان می دهند. بسیاری از موضوع های پیچیده در آموزش یا زندگی مثال های محسوسی ندارند و انتزاعی هستند. در این موارد، یادگیری به چگونگی ارتباط بین مربی و دانش آموز بستگی زیادی دارد. یعنی مربی به واسطه ارتباطی که با دانش آموزان دارد، از این نکته آگاه می شود و با طرح تجربه ها و مثال های روشن می کوشد مفاهیم انتزاعی غیر قابل فهم را برای دانش آموزان قابل فهم و درک کند. به این ترتیب، دانش آموزان عمیق تر یاد خواهند گرفت. ما می دانیم، قوانین بدون در نظر گرفتن ارتباط با دانش آموزان به ترمز آنان منتهی می شوند، اما اگر همراه با ارتباط ارائه شوند، دانش آموز می تواند از آنها برای یادگیری و زندگی استفاده کند.

وقتی درس می دهیم، بسا یکدیگر صحبت می کنند. آیا پیام این گلایه ها را درک می کنیم یا نه؟ این ها نمونه ای از تعامل دانش آموزان با محیط یادگیری شان است. اما غالباً به دلیل قوانین سخت کلاس درس، تعاملات آنها با یکدیگر به شکل نادرست انجام می شود. آنچه من از این رفتارها درک می کنم این است که باید از دانش آموزان بخواهیم با معلم و با یکدیگر تعامل داشته باشند. در واقع، در این باره معتقدم، ریشه رفتار نادرست آنان در نداشتن یا ضعف تعامل است. لذا این نکته اهمیت دارد که بدانیم چگونه از تعامل به عنوان بخشی معنی دار از فعالیت های یادگیری آنان استفاده کنیم. من قبلاً کلاس درس را تنها با تغییر لحن و تن صدایم کنترل می کردم. زمانی که می خواستم دانش آموزان خاطی را سر جایشان بنشانم، صدایم را بالا می بردم و زمانی که می خواستم رفتارشان را توضیح دهم، صدایم را پایین می آوردم. من این نکته را نمی دانستم که مردم اطلاعات را از طریق همه حواسشان، به ویژه از طریق حس شنوایی، جذب می کنند و لازم است من بقیه حواس را نیز به کار بگیرم! مطابق با نتایج مطالعات پاتریشیا ولف^۱ پیام های شنیداری اندکی متفاوت تر از سایر انواع پیام ها هستند. آنها به عنوان پژواک در حافظه ثبت می شوند و در مقایسه با سایر پیام ها برای پردازش به زمان بیشتری نیاز دارند. من قبلاً نمی دانستم که وقتی فقط با صدایم کلاس درس را کنترل می کنم، چون این حس نسبت به حواس دیگر دیرتر درک می شود، تأثیر پذیری کلاس کم تر و دیرتر است!

حال می دانم، لازمه تعامل مثبت با دانش آموزان برای یادگیری، برقراری ارتباط درست است. حال من با دانش آموزانم ارتباط صحیحی دارم و معتقدم شما نیز به عنوان معلم باید ارتباطی هدفمند با آنها داشته باشید. در واقع، این نوع ارتباط با دانش آموزان تسلط ما را بر آنها بیشتر می کند. در واقع، برقراری ارتباط صمیمانه و هدفمند با دانش آموزان باید جزئی از طرح درس معلم باشد.

برای داشتن ارتباط هدفمند با دانش آموزان باید آنها را به اسم بشناسید. به هنگام جواب دهی به سؤال ها، از آنها به نام تشکر کنید. آنها را با لقب آقا یا خانم صدا بزنید. از جزئیات زندگی تحصیلی آنان آگاه باشید. بر پایه نوع عملی که انجام می دهند از آنها قدر دانی کنید. از شکست ها و موفقیت های شان آگاهی یابید و در جهت رفع ضعف های شان تلاش کنید. بدانید که آنان در کدام سن از کودکی هستند و به آنها اجازه دهید کودکی کنند و به عنوان معلم الگویشان باشید و در عمل به آنها نشان دهید چگونه با دنیای پیرامون

* پی نوشت:

1. Wolf Patrisha

* منابع:

Bouvier, craig. (2017). Relationships as a Teaching tool. Magazine education for today and tomorrow. Retrieved January 19, 2017, from www.teachmag.com.